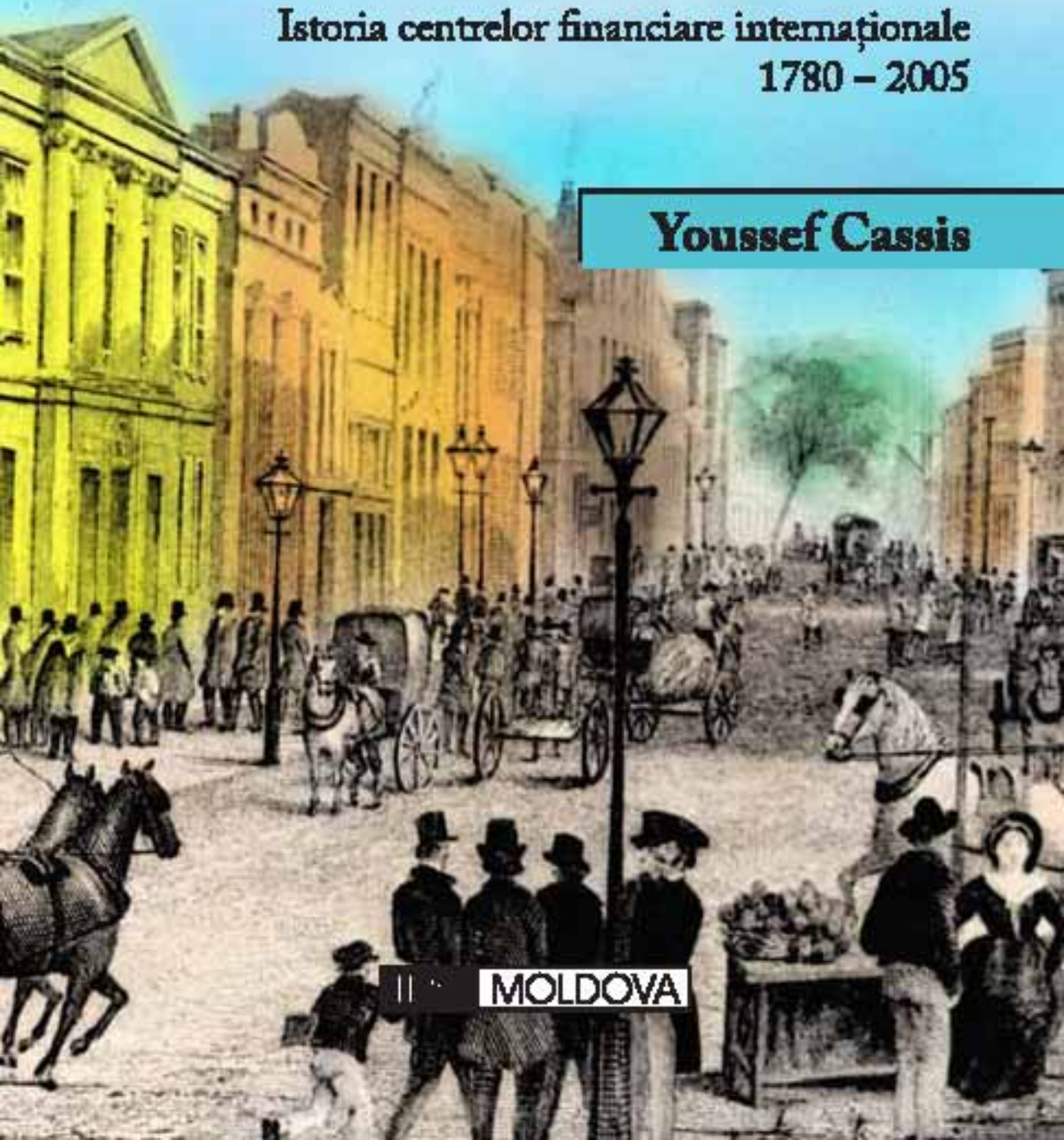

CAPITALELE CAPITALULUI

Istoria centrelor financiare internaționale
1780 – 2005

Youssef Cassis

II MOLDOVA

Youssef Cassis

Capitalele capitalului
Istoria centrelor financiare internaționale
1780 - 2005

Centrele financiare internaționale au ajuns să reprezinte o miză economică importantă. Și cu toate acestea niciun studiu istoric nu le-a fost dedicat. Profesorul Cassis, un istoric financiar de frunte, încearcă să umple acest gol prin realizarea unei analize comparative a celor mai importante centre care se constituie în capitalele capitalului – New York, Londra, Frankfurt, Paris, Zurich, Amsterdam, Tokyo, Hong Kong, Singapore – de la începutul perioadei industrializării până în prezent. Cartea este concepută drept reflecție asupra dinamicii ascensiunii și declinului centrelor financiare internaționale, plasându-le în contextele lor economice, sociale și culturale. Studiul, o narațiune istorică plină de viață, se bazează pe conceptele economiei financiare în analiza evenimentelor. Se adresează în egală măsură profesioniștilor din mediul de afaceri și financiar precum și cercetătorilor și studenților la istorie economică.

YOUSSEF CASSIS este Profesor de Istorie economică și socială la University of Geneva. Publicațiile sale precedente includ *City Bankers, 1980-1914* (1994) și *Big Business: The European Experience in the Twentieth Century* (1997).

Titlul original: *Capitals of Capital. A History of International Financial Centres, 1780-2005*

Copyright©Youssef Cassis 2006

Capitals of Capital was originally published in English in 2006. This Romanian translation is published by arrangement with the Syndicate of the Press of the University of Cambridge.

Translation copyright©TipoMoldova, 2010

Toate drepturile pentru ediția în limba română a acestei cărți sunt rezervate Editurii TipoMoldova. Reproducerea parțială sau integrală a textului fără acordul scris al Editurii este interzisă și se va pedepsi conform legilor în vigoare.

Redactor coordonator: *Roxana-Alexandra Costinescu*

Redactor: *Aurel Ștefanachi*

Tehnoredactor, Coperta: *Cristian Almășanu*

ISBN 978-973-168-194-8

Editura Tipo Moldova este acreditată de Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior (C.N.C.S.I.S.)

Iași, 2010

Tipo Moldova,

E-mail: office@tipomoldova.ro

Editura a depus toate eforturile pentru a se asigura că paginile externe de internet la care se face referire în această publicație sunt corecte și active la data tiparului. Cu toate acestea, Editura nu este răspunzătoare pentru paginile de internet și nu poate garanta rămânerea lor în funcțiune ori a conținutului acestora.

Youssef Cassis

Capitalele capitalului

Istoria centrelor financiare internaționale
1780 – 2005

Traducere din limba engleză de Luciana Sabina Tcaciuc
Traducere revizuită de Roxana-Alexandra Costinescu

TIPO MOLDOVA

Cuprins

<i>Cuvânt înainte</i>	7
<i>Prefață</i>	11
<i>Introducere</i>	13
<i>1. Perioada bancherilor privați, 1780-1840</i>	21
Grandoarea și declinul Amsterdamului	23
Ascensiunea Londrei	31
Renașterea Parisului	42
Centrele financiare minore	50
Interacțiuni și rețele de relații	57
<i>2. Concentrarea capitalului, 1840-1875</i>	67
Revoluția bancară	69
Aventura căilor ferate	84
Rivalitatea dintre Londra și Paris	91
Ascensiunea și declinul centrelor mai mici	100
<i>3. O lume globalizată, 1875-1914</i>	117
Globalizarea economiei mondiale	118
Capitala financiară a lumii: Londra	128
Un strălucitor loc secund: Parisul	151
Dezvoltarea Berlinului	160
New York: un oraș în plină ascensiune	168
Segmente de piață și specializări	180
Concurență și cooperare	188
<i>Belle Epoque</i> a bancherilor	194
<i>4 Războaiele și depresiunea economică</i>	219
Marele Război	221

Tulburările din anii 1920	230
Anii de criză	265
Al Doilea Război Mondial	281
5. <i>Creșterea și reglementarea, 1945 – 1980</i>	301
Revenirea dificilă la convertibilitate între 1945 și 1958	306
Crearea și dezvoltarea europiețelor 1958-1973	325
Începuturile globalizării 1973-1980	344
6. <i>Globalizarea și inovațiile financiare, 1980-2005</i>	361
Noua economie mondială	361
Principalele centre financiare la începutul secolului XXI	385
<i>Concluzii</i>	411
<i>Glosar</i>	421

Cuvânt înainte

Performanțele din trecut nu garantează profitul din viitor... Acest avertisment bine-cunoscut – tipărit frecvent pe toate planurile de investiții, pe bună dreptate – demonstrează destul de simplu cât de mult tind bancherii să se concentreze asupra viitorului și asupra zilei de mâine, în loc să se gândească la trecut. Dar privirea îndreptată către viitor nu înseamnă ignorarea lecțiilor din trecut. Deși două șocuri financiare nu sunt niciodată la fel, de multe ori prezintă tipare surprinzător de similare: atunci când baloanele speculative (*speculative bubbles*) – lalelele în 1637, calea ferată în 1845 sau internetul în 2000 – explodează, acest lucru se petrece mereu neașteptat, investitorii se răzgândesc fără să anunțe și, atunci când criza este în toi, piețele stagnează. Investitorii se confruntă cu foarte multe riscuri, dar, oricât și-ar aminti întâmplările nefericite din trecut, nu pot prevedea data exactă sau repercusiunile șocurilor viitoare. În această privință, este util să știm ce s-a întâmplat în trecut, dar acest lucru nu este nicidecum vital.

Cu toate acestea, există o altă parte a universului financiar care evoluează mai puțin la întâmplare, luând o formă mai previzibilă: soluționarea tranzacțiilor, transferarea depozitelor și activelor, tranzacționarea garanțiilor, organizarea structurii și statutului juridic al principalilor intermediari – o serie complexă de funcții care cuprind majoritatea operațiunilor bancare din spatele ghișeului și roțițele ascunse ale mașinăriei sectorului financiar. Foarte intensive în privința capitalului fizic și uman, structurile de acest tip se modifică întotdeauna încet. În plus, pe scena financiară, infrastructura este atât de vastă și scump de construit încât actorii individuali au încercat în mod natural să reducă costurile grupând multe activități similare într-un loc, de obicei departe de sălile

comerciale ale bursei. Această tendință de concentrare din ce în ce mai mare a fost atât de puternică în întreaga lume dezvoltată încât în cele din urmă a dat naștere așa-ziselor „centre financiare”. În timp ce majoritatea acestor locuri și-au limitat afacerile la orizonturile imediate, locale sau naționale, puține dintre ele și-au extins activitățile cu mult dincolo de teritoriul original și natural, pentru a deveni centre financiare internaționale – adevăratele *capitale ale capitalului* din lume. Aceste capitale au stabilit imediat standardele operative pentru finanțe, impunându-și competențele și inovațiile tehnice – unii ar îndrăzni să adauge moda și capriciile – asupra restului sectorului care opera în zone mai îndepărtate și mai puțin prestigioase. Astfel, toți factorii de decizie din sectorul financiar ar trebui să aibă unele noțiuni cu privire la modul în care au evoluat aceste centre deoarece detaliile istorice sunt cunoștințe necesare pentru orice persoană care încearcă să reconstituie, parțial sau total, orice tip de activitate financiară. Aceste capitale ale capitalului vor continua oare să domine finanțele mondiale, atrăgând și mai mult atenția asupra lor și marginalizând tot mai mult centrele mai slabe sau mai mici? Sau își vor pierde din importanță sau chiar vor dispărea în uitare, împărțindu-se într-un exces de rețele comerciale dezorganizate și tot mai estompate, pe măsură ce bursele dispar rând pe rând în toată lumea, iar procedurile comerciale mondiale se standardizează? Două întrebări, nenumărate păreri, dar diferitele răspunsuri ar putea avea o influență foarte mare asupra multor investiții strategice și decizii de (re)locare, unele dintre ele fiind vitale pentru viitorul anumitor orașe, regiuni sau chiar țări întregi.

În calitate de bancă privată care a supraviețuit numeroaselor crize, recesiuni și războiului, Pictet & Cie din Geneva a acumulat foarte multă experiență și tradiție. În mod interesant, mai multe elemente cheie din istoria băncii au reflectat îndeaproape evoluții ale principalelor centre financiare internaționale din lume, chiar dacă Geneva, locul de origine și sediul de la ora actuală, a avut mereu tendința de a se clasa în rândul al doilea printre centrele comerciale mondiale. La începuturile sale în 1805, instituția noastră era o bancă comercială, pregătită să preia toate tipurile de tranzacții bancare și operații comerciale. De multe ori lucrând în strânsă legătură cu alți bancheri privați din Geneva, s-a transformat treptat în timp

într-o bancă de investiții, plasându-și capitalul în diferite companii, precum în domeniul navigației, înainte de înființarea unui trust de investiții în acțiuni americane și mexicane la începutul secolului XX. În cele din urmă, din anul 1910, Pictet & Cie s-a specializat în operațiuni bancare private și, mai târziu, s-a lansat în gestionarea activelor instituționale, pentru ca în sfârșit să devină ceea ce este astăzi: un mic grup bancar internațional care se ocupă de gestionarea averii. Deși, de-a lungul deceniilor, Pictet & Cie și-a păstrat structura ca bancă privată și nu s-a transformat într-o companie cu răspundere limitată sau într-o bancă universală, mulți dintre partenerii săi din secolul XIX au avut funcția de directori ai consiliului de administrație ai băncilor de depozit înființate atunci pentru a înlesni procedurile de depunere și deblocare(a) interbancară. De la sine înțeles, multe dintre cunoștințele Pictet & Cie se referă la Geneva și la operațiunile bancare private. Cu toate acestea, înțelepciunea moștenită din trecutul local și din specializare nu mai este suficientă pentru o astfel de bancă ce dorește să se dezvolte și să excelleze în universul financiar de astăzi, chiar dacă numai în limitele unei nișe destul de strâmte, dar binecunoscute. Pentru noi, planificarea strategică și hotărârile pe termen lung trebuie să se bazeze pe o examinare detaliată a mediului nostru și a mecanismelor acestuia, ceea ce necesită, printre altele, o bună înțelegere a modului în care au funcționat marile centre financiare în trecut și a modului lor de funcționare din prezent.

Din nefericire, nicio carte de până acum nu urmărește istoria „capitalelor capitalului” în mod clar și cuprinzător, deși nu lipsesc articolele în domenii specifice sau cu privire la anumite orașe. Pentru a-și sărbători bicentenarul, Pictet & Cie a hotărât să umple acest gol, solicitând ajutorul unui expert în domeniu, istoricul Youssef Cassis – care a fost recent numit profesor de istorie economică la Universitatea din Geneva, după ce a predat la Londra și Grenoble – pentru a sintetiza într-o singură carte 200 de ani de istorie a celor mai importante centre financiare internaționale. A făcut față cu succes acestei provocări, descriind tendințele principale, rețelele umane și schimbările tehnice care, treptat, au modelat și au transformat aceste centre internaționale în ceea ce sunt astăzi. Cartea îi va interesa, desigur, pe studenți sau pe orice persoană curioasă să afle mai

multe despre acest subiect dar, datorită gamei largi de note și a numeroaselor cărți consultate, chiar și istoricii economici profesioniști o vor putea considera o sursă bogată de materiale informative și utile. De aceea, considerăm cu convingere că această carte va deveni o lucrare de referință în domeniu.

Claude Demole

Partener

Pictet & Cie